

FUNGUS

OFFICIEEL ORGAAN VAN DE NEDERLANDSCHE
MYCOLOGISCHE VEREENIGING

<p>IN MEMORIAM H.M. KONINGIN EMMA</p>

Door het overlijden van H.M. de Koningin-Moeder heeft de Nederlandsche Mycologische Vereeniging het verlies van hare Beschermvrouwe te betreuren.

Wij herdenken met groote dankbaarheid de welwillendheid van H.M. de Koningin-Moeder ten opzichte van onze vereeniging en H.M.'s belangstelling in ons werk, zich niet alleen uitend in het feit, dat H.M. onze vereeniging onder Hare hooge bescherming heeft willen nemen, maar ook in bezoeken aan onze tentoonstellingen en in de ontvangst van onze vereeniging op H.M.'s buitenverblijf.

Wij zullen het aandenken aan H.M. Koningin Emma als Beschermvrouwe onzer vereeniging in hooge eere houden.

GOPYXIS AMMOPHILA (DUR. ET LÉV.) SACC.
(= PEZIZA SABULICOLA DUNAL)

Begin November '33 vond de Heer te Winkel uit Alkmaar nabij het station Egmond aan Zee een in het duinzand verzonken bruine, vierslippige bekerzwam met een korte, steelvormige verlenging. Na veel zoeken is het thans vrijwel zeker, dat deze zwam bg. naam moet dragen. Ons medelid, Ir Hoogland, vond haar het eerst in ons land op Meyendel in 1925 en bracht ze op de Enschedesche tentoonstelling. Later werd ze nog eens geregistreerd in onze Mededeelingen XVI—XVII voor de Koog op Texel (leg. M. Donk.). Aangenomen mag worden, dat deze merkwaardigheid ook wel elders in onze duinen zal kunnen worden waargenomen en om de belangstelling van onze speurders te prikkelen, zal ik eenige bijzonderheden over dezen fraaien duinzandkelk mededeelen.

Uit de literatuur blijkt, dat *G. ammophila* in de vorige eeuw reeds werd gevonden in Algérie en in Frankrijk op de kust bij de Hérault (Languedoc). Later in 1912 vond René Maire ze weer terug in Algérie in de duinen van Zéralda (Herb. crypt. du Museum de Paris). Verder werd ze nog aangetroffen in de Oostzeeduinen van Riga bij Langasciem (Zeitschr. f. Pilzkunde 1925/26), op het Duitsche kusteiland Wollin in 1927 (Prof. Dr Ulbrich, Verhandl. Bot. Ver. Prov. Brandenburg 1928), in Noord-Brittannië door Rev. d. Mark Anderson te St. Andrew's. De meest recente en typische vondst is die van October 1930 in de zgn. Binnendünen bei Eberstadt-Darmstadt, waar de zee vóór millioenen jaren ook golfde en dezelfde flora ontstond en zich handhaafde als in onze jongere

duinen. Deze vondst is door Fr. Kallenbach uitvoerig beschreven in het Z.f.P. 1931 Heft 3 .

De vruchtlichamen uit Egmond hebben een diameter van 1—3 cm. Zij zijn aan de binnenzijde mat donker roodbruin gekleurd, de buitenzijde is licht geelachtig bruin en bedekt met zandkorrels. De rand is ingesneden en in 3—5 iets naar buiten omgeslagen slippen verdeeld. De buikige klok gaat over in een 4—8 mm dikke en 1—4 cm lange vleezige, zéér breekbare verlenging, welke lastig uit te graven is. De klokwand is 2 mm dik, het hymenium is op doorsnede goed te zien. De asci worden door jodium sterk blauw gekleurd. De acht sporen liggen alle in de bovenste helft der asci; ze zijn elliptisch, glad en hebben een korreligen inhoud. De grootte is 16—18 (20) bij 9-10 (12) μ . De grootte der asci is in maximum 300 bij 15 μ . Zij eindigen stomp, bijna rechthoekig. De weinige, dunne paraphysen zijn kleurloos en iets verdikt aan den top. De hyphen van het vruchtvliesch zijn elliptisch tot rond en dit verklaart de breekbaarheid.

De bodem is zéér kalkrijk, getuige de vele schelpresten. Dr Bijhouwer vermeldt in de buurt een percentage van 18,9. Volgens eenige auteurs staat *G. ammophila* op de wortels van *Psamma arenaria*. Mijn exemplaren stonden wel in de buurt van helm en ook zaten er steeds fijne worteltjes aan den steel.

De kennis der gemeenschap, die het terrein karakteriseert, kan de opsporing elders vergemakkelijken. De begeleiders waren: het fijne geelgroene mos *Tortula ruralis* Ehrh. var. *ruraliformis* Br. (Det. Koopmans-Forstmann), *Sedum acre* of Muurpeper, *Corynephorus canescens* of Buntgras. Naburige fungi waren *Tulostoma mammosum*, de gesteelde stuifzwam, *Bovista plumbea*, de loodgrijze stuifzwam en *Omphalia spec.* Enkele exemplaren stonden oogenschijnlijk in het barre zand.

De wijd geopende kelkvorm en de roodbruine donkere tint van het hymenium strooken niet geheel met de beschrijvingen en afbeeldingen, doch deze afwijkingen zijn wellicht een gevolg van de atmosferische gesteldheid (mist) tijdens het vinden en van de bodemgesteldheid. Mr Heim te Parijs, wien ik een exemplaar zond, heeft mijne onzekere determinatie bevestigd.

Vermeld zij nog, dat ik op een oppervlakte van ongeveer ééne hectare na lang zoeken een twaalftal exemplaren heb aangetroffen. Het was hierbij als met zoovele natuurdingen nl. het onderscheiden gaat hoe langer hoe beter, de eerste zijn moeilijk te vinden.

Dit zeldzame bruine sterretje mag zeker als een kleinood van onze nooit genoeg te waardeeren duinen beschouwd worden. Speurders, kijkt uit!

Alkmaar.

Ir A.C.S. SCHWEERS.

PADDENSTOLEN ZOEKEN IN NOVEMBER

Eind October en begin November waren er een paar flinke nachtvorsten geweest, welke meestal het einde beteekenen van het paddenstoelen seizoen. Ondanks de weinig hoopvolle vooruitzichten, hadden wij toch besloten, op 5 November naar het bosch van Vogelenzang te gaan. In den vroegen morgen wandelden wij langs den Vogelenzangsche weg. Het was een echte Novembermorgen. Een dikke, koude mist hing over bosch en veld. De honingzwammen waren stijfbevoren en de *Mycena's* waren er al niet veel beter aan toe. Toen wij in het bosch waren, trok de mist op en kwam de zon door. Als bij tooverslag veranderde het kille, natte bosch in een wondermooi toovertuin. Wat een kleuren, van diep purper tot goudgeel kleurden de weinige overgebleven bladeren. Het geheele bosch gloeide en glansde als in een sprookje. Wat een tooverkracht heeft de zon toch! Eerst was alles kil en doodsch, maar nauwelijks brak het zonlicht door, of ook het leven kwam terug. Druk kwetterende meezen en deftige vinken vlogen rond, het was of ze blij waren dat het licht er weer was. Het Vogelenzangsche bosch schijnt al heel oud te zijn. Zware beuken en dikke, knoestige eiken, van kastanjeboomen de prachtigste exemplaren. Er staat ook een dikke *Picea excelsa* (de gewone spar), misschien wel de grootste van Kennemerland. Het is overigens een echt loofbosch. De toegang tot dit eldorado is beperkt en daardoor is het vrijwel ongerept. In het voorjaar groeit hier *Primula acaulis*, de stengellooze sleutelbloem, nog bij duizenden en *Endymion nutans*, de wilde hyacinth, bij honderden. Maar van al dit moois was nu natuurlijk niets te zien, wat ook trouwens het doel niet was. De beuken zaten onderaan vol met stijfbevoren exemplaren van *Pholiota squarrosa*. Hoogerop zat de goudvlieszwam, *Pholiota aurivella*, zwartbruin al, bij bosjes tegen de stammen. Wat wij hoopten te vinden, vonden wij ook nl. de honingzwam (*Arm. mellea*) op deze beuken. Het waren werkelijk geen geschubde *Pholiota's*. Een onzer had beweerd, dat de honingzwam hier geregeld op de beuken voorkwam en hij bleek gelijk te hebben. Nu wij toch rariteiten¹⁾ aan 't vinden waren, keken we nog eens extra uit. En met succes, want op een eikenstronk vonden wij het judasoor (*Hirneola auricula Judae*). Dat was de tweede maal dit jaar, dat deze zwam niet op haar gewone groeiplaats, nl. vlieren, gevonden werd. De eerste maal door de Veye gedurende onze vereenigingsexcursie van 9 Oct. jl. in Elswout op beuk (*Fagus*) en nu op eik (*Quercus*). Op onze Elswout excursie had Dr Donker al op gewezen, dat het vreemd was, dat deze zwam in ons land alleen maar op vlieren gevonden werd, terwijl zij in andere landen (o.a. Frankrijk) op allerlei loofhout voorkomt. Het is merkwaardig, dat het jaren duurde, alvorens dergelijke groeiplaatsen ook hier vastgesteld konden worden.

Er stonden ook nog vrij veel exemplaren van *Boletus castaneus*. Deze boleet wordt hoe langer hoe meer in deze streek gevonden en begint zelfs tot de vrij algemeene soorten te behooren. *Clitocybe suaveolens* (de kleine anijszwam) was op tijd door prompt na de vorst te verschijnen. Ook *Clitocybe flaccida* en *inversa* waren er nog, terwijl *Clitocybe rivulosa* met het dikke hoedvleesch en de min of meer rond aflopende plaatjes gemakkelijk van *Clitocybe brumalis* was te onderscheiden. *Clitocybe nebularis* stond in groote exemplaren te pronken, hetgeen ook past voor een nevelzwam. *Tricholoma's* waren er al veel minder. Wij vonden natuurlijk *Tricholoma melaleucum* (de zwartwitte ridderzwam) en ook *Tricholoma irinum* en album. *Tricholoma cniista*, anders een geregelde verschijning, werd niet gevonden; trouwens dit mooie paddenstoeltje is hier door ons het heele jaar niet gezien.

De puzzle's ontbraken natuurlijk niet en tenslotte werd het determineren van *Hebeloma's* in het veld maar opgegeven. Dat is niet te doen, vooral niet,

¹⁾ Dat beuken door de honingzwam worden aangetast, is toch een algemeen voorkomend verschijnsel !
de V.

wanneer het materiaal bevroren is. Neemt men echter een voldoende aantal exemplaren mee naar huis, om ze eens goed na te kijken, dan is Holland in last. Als de Hebeloma's ontdooien, moet de vinder kiezen: hij of die vieze boel de deur uit. En natuurlijk gebeurt dan het laatste, vóór dat er ook maar een enkel determinatiesuccesje te boeken valt. De weg van een zwammenvriend gaat niet over rozen!

Neen, dan is het genus *Geaster* dankbaarder. Verschillende soorten werden weer buitgemaakt o.a. *Geaster triplex*. Er waren exemplaren bij, welke zoo'n hooge kraag op hadden, dat het endoperidium er maar net boven uit kon komen. Ook al vanwege de kou zeker. Tegen den duinkant aan vonden wij *Geaster nanus* (Schmideli). Een heel mooi aardsterretje, dat wel wat op *Geaster minimus* lijkt, maar deze laatste heeft geen gevoord peristoom, wat *G. nanus* wel heeft. Onze exemplaren waren blijkbaar versch, want het endoperidium was ongesteeld. Droogt de aardster in, dan komt steeds het steeltje, waarop het endoperidium groeit, te voorschijn. Wanneer men *Geaster nanus* in de duinen vindt, is er kans in de buurt de zeer zeldzame *Geaster badius* te ontdekken. Ik vind, dat deze aardster op een kleine *Geaster pectinatus* lijkt, omdat *G. badius* ook zoo'n mooi, fijn gevoord peristoom bezit. Wat later op den dag werd, meer in het open duin, *Geaster saccatus* gevonden, zoodat we een aardige collectie aardsterren bij elkaar hadden. We zijn in onzen streek wel verward met *Geasters*. Alleen *Geaster Schaefferi* (Vitt.) wil maar niet op een bepaalde groeiplaats te voorschijn komen, zoodat alle zoeken tot dusverre vergeefs was. Deze aardster is anders gemakkelijk genoeg te herkennen. Het is precies een *G. triplex* zonder kraag en zonder rand om het peristoom. Toch hebben wij hoop ook deze soort nog eens tegen te komen, te meer, waar de reeds gevonden exemplaren uit deze streek komen.

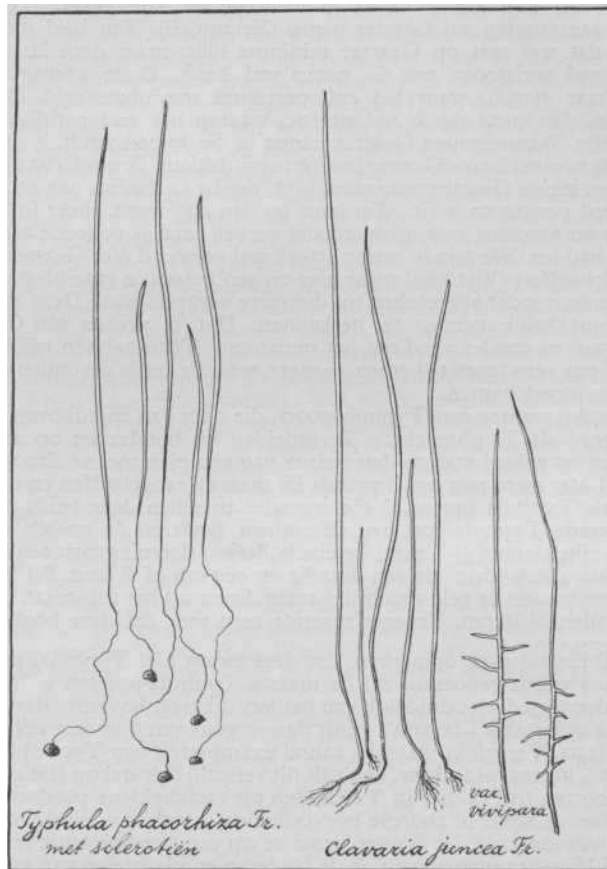
Ook vonden we nog een *Typhula*-soort, die door van Eijndhoven werd gedetermineerd als *T. phacorhiza*. Ze groeiden bij honderden op afgevalven bladeren en het geheel maakte den indruk van een plek met verdroogde grassprietjes. Later werd nog een *Typhula* bij massa's aangetroffen en deze werd herkend als *Typhula juncea*.¹⁾ Het verschil tusschen deze beide is, dat de eerstgenoemde *Typhula*-soort een sclerotium heeft en de tweede niet. Die sclerotiën zijn kleine (± 1 mm) bruine bolletjes; daaruit groeit een bleekgeel vruchtlichaam zoo dun als een draadje en een cm of 6 lang. Bij *T. juncea* daarentegen komen de gele vruchtlichamen direct uit het substraat, in dit geval afgevalven bladeren. Vroeger meende men wel, dat deze beide soorten

¹⁾ Ik wil hierbij even opmerken, dat deze zwam *niet* *Typhula*, maar *Clavaria juncea* wordt genoemd. Bij de meeste *Typhula*-soorten is het draaddunne onderste gedeelte duidelijk van het iets dikkere, bovenste deel gescheiden; bij de onvertakte *Clavaria*'s vindt de overgang van dun naar dik altijd geleidelijk plaats. Vergelijkt men een aantal exemplaren van *Typh. phacorhiza* en van *Clav. juncea* met elkaar, dan valt dit verschil ook wel op (zie afb.).

Beide soorten trof ik hier in 't Noorden op verscheidene plaatsen aan. De laatst genoemde soms in enorme hoeveelheden, zooals b.v. eind October '32 in het Drouwenerzand bij Borger, waar ze op een strookvormig terrein van ruim 1 bij 15 meter tusschen en op de bladeren en bladstelen van een verwilderde *Prunus* dicht en regelmatig „uitgezaaid" stonden. Het leek wel een stuk van een gazon uit een villatuin. Een vluchtige telling van de exemplaren, groote en kleine, binnen een tiental dm², gaf een gemiddelde van meer dan 160 stuks. Stel u eens een stukje grond van ongeveer vijftien vierkante meters voor, begroeid met 250000 paddenstoeltjes! Een veld van slanke, dof-gouden zuiltjes, zacht-glanzend in de stralen van een omfloerste najaarszon, kostelijk om te zien!

Tot mijn genoegen vond ik er een paar exemplaren bij met enkele $\frac{1}{2}$ — 1 cm lange, zeer dunne uitstulpingen aan het onderste gedeelte. Aan deze typische afwijking wordt wel de naam „vivipara" gegeven, omdat het net lijkt, alsof er jonge *Clavaria*-tjes uit het oude vruchtlichaam tevoorschijn komen (zie afb.).

identiek waren, maar dat is niet juist gebleken. Er is, in ieder geval al door de aanwezigheid van een sclerotium, een duidelijk macroscopisch verschil. Op de oude vindplaats van *Clavaria fistulosa* werd nog eens extra rondgekeken, maar zonder resultaat; 't was zeker nog te vroeg, want deze soort is dikwijls pas zeer laat in het jaar te vinden. *Mycena*'s troffen we ook nog vrij veel aan, doch over het algemeen in geringe hoeveelheden. *Mycena chlorantha* vonden we in het open duin, terwijl *Mycena epipterygea* lang niet zoo veelvuldig voorkwam als het vorige jaar. Bloedende mycena's (*M. haematopoda*)

Om en bij Kerstmis van hetzelfde jaar waren er na betrekkelijk zacht winterweer met wat flinke nachtvorsten wel vele kale plekken in het „gazon” te bespeuren, maar het geheel zag er overigens nog even frisch en fleurig uit als een paar maanden vroeger.

Merkwaardigerwijs leverde hetzelfde vogelkersboschje in de herfst van 1933 slechts zeer weinig exemplaren op, schamel van uiterlijk, flets van kleur, armzalige schimmetjes van een vorig geslacht. Een trieste herinnering aan de paddenstoelenweelde van het jaar 1932!

DE VEYE.

waren er daarentegen genoeg. Bijna elke afgevallede tak was er mee begroeid. De Galera's en Nolanea's, die in elke met gras begroeide vallei te vinden zijn, zullen wij maar stilzwijgend voorbij gaan. Zoo ook *Inocybe serotina*, die zoo maar in het barre zand schijnt te staan.

Met al dat gezoek en gesnuffel was het intusschen middag geworden. De zon was verdwenen en de mist kwam weer opzetten; de duinen werden nat en kil. Het bosch kreeg hetzelfde aanzien als 's morgens, het werd dus tijd om op te stappen en naar huis te gaan. In ieder geval had deze dag ons geleerd, dat er ondanks vroege kou en vorst, toch nog mooie dingen gevonden kunnen worden.

Haarlem

BOTING.

DE PADDENSTOELEN-INVENTARIS VAN AMSTERDAM

„Veel bijzonders zult U hier toch zeker niet vinden?“ wordt mij wel eens laudunkend toegevoegd, wanneer ik betoog, dat zelfs in Amsterdam wel paddenstoelen groeien. Als ik dan antwoord, dat alleen het Vondelpark al een 20-tal soorten oplevert, krijg ik meestal — half verwonderd, half ongeloovig — te hooren: „Ik heb er nog nooit één gezien!“

En dat is ook geen wonder. Want om in het Vondelpark paddenstoelen te vinden, moet men weten, hoe, waar en wanneer men moet zoeken. Op de fiets, langs den grooten weg en midden op den dag vind ik ze *niet*. En zoo zien de meeste collega's het Vondelpark.

Een typische karaktertrek van den Amsterdammer is, dat hij, hetgeen hij niet kent, bespot. Valt dus zijn oog op een paddenstoel, die het waagt, zijn kopje boven het gras uit te steken, dan móet hij hem omschoppen of vertrappen¹⁾. Wanneer ik wat wil oogsten, dan moet ik vroeg zijn, vóór het dagelijksche leven begint en mij vergenoegen met wat er in den afgeloopen nacht uit den grond is gekomen.

Maar ook dan zijn er nog moeilijkheden te overwinnen, eer ik aan het inzamelen kan gaan. Het Vondelpark herbergt nl., zomer en winter, vele daklooze zwervers, die den nacht op een van de banken doorbrengen. Ik mijd ze angstvallig door er in een wijden kring omheen te loopen. Maar ik ben daardoor genoodzaakt, een paar mooie exemplaren van *Psalliota campestris*, die in het gras, vlak achter de bank, uit den grond zijn geschoten, te laten staan.

Een eindje verderop, midden in een groot perk, zie ik echter een heelen kring *Lepiota cristata* staan, die mij terstond over de afrastering doet springen. Zoowaar staan er ook enkele exemplaren van zijn zwartschubbig broertje, *Lepiota felina*, tusschen! Terwijl ik ze voorzichtig uit den grond steek, nadert de parkwachter op zijn fiets. Dreigend sommeert hij mij om weer op den weg te komen, waar ik met een schuldig gezicht een standje in ontvangst neem. Dan kijkt hij tersluiks eens in mijn mandje. „Paddenstoelen?“ Hij begrijpt niet, dat ik mij daarvoor een berisping op den hals haal. Maar tevens is hij, door het vreedzame van mijn bedrijf, ontwapend. Hij is nu een en al bezorgdheid voor mij en doet, om mij op mijn gemak te zetten, allerlei griezilverhalen over de zwervers. Maar dat blijken gelukkig voorvallen te zijn van „vroeger, zoo'n dikke veertig jaar geleden“.

Ik mag nu vrij in de gazons rondloopen, want „die dingen maken er toch maar leelijke kale plekken in en kunnen best gemist worden“. Als ik dan maar voorzichtig loop. Hij zal ondertusschen wel een oogje in het zeil houden.

Op zijn aanwijzing ga ik naar een groot grasveld, waar gisteren een grooten kring van „kanjers“ stond. Ter plaatse vind ik niets dan zwarte brei, overblijfselen van *Coprinus atramentarius*. Eén zielig oud heertje, met al geheel vervloeden hoedrand, staat er nog. Mijn vriend de parkwachter begrijpt maar niet, dat ik dat heel gewoon vind. „Dat is toch duivelswerk en dan zoo precies in een kring, wie weet, wat daar gebeurd was. Vast een rondedans of zoo!“ Ongevraagd een stukje Fungilore...

¹⁾ Er zijn mij uit ervaring gelukkig tal van uitzonderingen op deze „regel“ bekend.

„Ja, de juffrouw kon dat allemaal wel anders zien, maar hij was er toch nog zoo zeker niet van, of die geleerden van tegenwoordig het wel altijd bij het rechte eind hadden”. Onder al dergelijke wijsgeerige bespiegelingen kuieren we naar een plaats, waar mij een rijke buit wordt voorspeld. Er staat echter... niets.

Maar daarna keeren de kansen: achtereenvolgens ontdek ik jonge exemplaren van *Coprinus micaceus*, *Armillaria mellea*, *Hypholoma fasciculare* en *sublateritium*, *Xylaria hypoxylon*, *Stereum hirsutum* en *purpureum*, *Bolbitius hydrophilus* en *Polyporus versicolor*, alle op of bij oude boomstompen. Aan een levenden iep zie ik vruchtlichamen van *Collybia velutipes* en *Polyporus squamosus* zitten.

Op een, aan de oppervlakte liggenden, horizontalen zijwortel van een beuk staan, keurig op een rijtje, een 8-tal exemplaren van *Hypholoma Candolleianum*, voorloopig het hoogtepunt van den tocht.

In het „Koeienweitje” gekomen, ontmoet ik natuurlijk allereerst *Marasmius oreades*; verder *Hygrophorus conicus* en *psittacinus* en, op rottend blad, een rank wit bolhoedje met purperzwarte plaatjes, voorzien van een witte snede, dat ik naar mijn beste weten *Psathyra bifrons* heb gedoopt. Daarmede is de weide-oogst uitgeput.

Bij den uitgang van het park zie ik nog een heel zonderling gedrochtje staan met een raren, verschrompelden hoed. „Niet meer te determineeren,” denk ik, maar heb, uit gewoonte, het ding al geplukt. De onderkant van den hoed zegt mij onmiddellijk den juisten naam: Fopzwam! (*Collybia laccata*). Een waardig uitgeleide.

Amsterdam

AKKE DE VRIES.

EIKHAAS EN REUZENZWAM

Wanneer op excursie een mooi exemplaar van de eikhaas (*Polyporus frondosus*) wordt gevonden, dan ontlokt het beschouwen daarvan aan de deelnemers altijd talrijke uitroepen van bewondering. En terecht, want men treft maar zelden een fraaier natuurproduct, minder wat kleur, dan wel wat vorm en lijnen aangaat, in bosch en veld aan. Het forsche vruchtlichaam is

met zijn groot aantal blad- of spatelvormige vertakkingen zoo vernuftig-gecompliceerd, maar tegelijkertijd zoo logisch en doelmatig opgebouwd, ten einde de beschikbare ruimte volledig te benutten, dat de warme belangstelling van alle paddenstoelenliefhebbers voor dit mooie staaltje van mycologische architectuur alleszins begrijpelijk en verdiend is.

Van een der vele eikhazen, die het bosch bij Slochteren rijk is, maakte ik de eerste foto. Het was een betrekkelijk klein exemplaar, dat niet zoozeer door de afmetingen (slechts \pm 20 bij 30 cm) opviel, als wel door de gedrongen, fraai-symmetrische vorm en het fijne contrast tusschen de zijdeachtig-glanzende, muisgrijze bovenkant en de helderwitte onderkant van de verschillende „hoedjes”.

Het valt mij steeds weer op, dat men de eikhaas zoo dikwijls met de reuzenzwam (*Polyporus giganteus*) verwisselt. Herhaaldelijk wordt me naar de verschillen tusschen deze beide soorten gevraagd, omdat velen in de meening verkeeren, dat ze als twee druppels water op elkaar gelijken. De tweede foto vertoont een mooi en typisch exemplaar van de reuzenzwam, zooals er het vorige jaar zeker wel een vijftiental in de Grootte Meene bij Ruurlo te vinden waren. Vergelijkt men de beide afbeeldingen, dan ziet men al dadelijk, dat er eigenlijk meer verschil dan overeenkomst is. Ze bestaan alle twee uit een korte, stevige steel of stonk, die zich splitst in een aantal vertakkingen, waarvan de afgeplatte uiteinden bij de eerstgenoemde zeer talrijk, aschgrauw, bruingrijs of zwartachtig en smal, blad- of spatelvormig zijn, bij de laatstgenoemde daarentegen veel minder talrijk, licht of donkerbruin, breed, onregelmatig golvend en duidelijk gegordeld. De eikhaas, die vrij algemeen aan den voet van oude eiken voorkomt, ziet er, om 't zoo eens te noemen, meestal netjes afgewerkt uit, terwijl de reuzenzwam, die veel zeldzamer is en bij voorkeur in de buurt van beukenstronken groeit, een ietwat slordige indruk maakt.

Is men in de gelegenheid beide gaatjeszwammen in versehen toestand naast elkaar te zien, dan kunnen behalve de afwijkingen in vorm, die op de foto's goed uitkomen, ook nog de kleurverschillen worden waargenomen.

De kans, om ze met elkaar te verwisselen, lijkt me dan niet groot meer.

DE VEYE.

WIERINGERMEERPOLDERPADDENSTOELEN

In den zomer en herfst van 1933 heb ik veel paddenstoelen ontvangen van den Heer Ir. Feekes te Medemblik, alle afkomstig van den nieuwen Wieringermeerpolder. Daartoe behoorden o.a. *Naucoria semi-orbicularis* (Buil.), *Psilocybe callosa* (Fr.), *Lachnea gilva* (Boud.), *Lamprospora dictydiola* (Boud.), *Humaria leucoloma* (Hedw.), *Pholiota dura* (Bolt.), *Pholiota praecox* (Pers.), *Coprinus comatus* (Fl. Dan.), *Coprinus atramentarius* (Buil.), *Galera tenera* (Schff.), *Galera lateritia* (Fr.), *Galera pygmaea-affinis* (Fr.), *Psathyrella subatrata* (Batsch.), *Panaeolus subbalteatus* (Bk.), *Omphalia pyxidata* (Bull.), *Omphalia griseopallida* (Desm.).

Interessant was de aanwezigheid van de kleine geelbruine *Lachnea gilva* (Boud.) in honderden exemplaren zéér gezellig bijeen in de holten van een sloottalud, terwijl deze soort tot dusver in ons land niet bekend was, althans zéér zelden is aangetroffen. Volgens den heer Feekes stonden kolonies van *Discomyceten* op nog zéér zoute gronden met tientallen grammen zout per liter bodemvocht in de bovenste grondlagen. Bovendien wisselt dit zoutgehalte sterk in verband met regen en zonneschijn. SCHWEERS.

TREMELLA MYCETOPHILA PECK

In de December-aflevering van de „Transactions”, uitgegeven door „The British Mycological Society” schrijft J. Ramsbottom over „*Tremella mycetophila* Peck”, waarbij hij begint met op te merken, dat monstruositeiten bij zwammen waarschijnlijk even veelvuldig worden aangetroffen als bij hogere planten, hoewel er nog maar weinig pogingen zijn gedaan, om ze te verklaren. Schrijver kwam in het bezit van een 3-tal exemplaren van de eikenblad-collybia (*Collybia dryophila*), voorzien van uitwassen op de hoed en aan de steel. Reeds in 1879 werd over 't voorkomen van dergelijke uitwassen een en ander gepubliceerd door C. H. Peck, die ze abusievelijk voor een parasiet aanzag en ze *Tremella mycetophila* noemde. Enkele andere auteurs (Atkinson 1900, Burt 1901, Hone 1909) volgden dit voorbeeld, ofschoon Burt deze „parasiteerende zwam” bij *Exobasidium* onderbracht, daar de substantie niet gelatineus was en de basidien niet kruiswijs verdeeld bleken te zijn. 't Was deze auteur, die ze in 1915 niet langer voor een parasiet hield, maar voor een teratologisch product van *Coll. dryophila*, veroorzaakt door langdurig nat weer gedurende de ontwikkeling van het vruchtlichaam. Twee jaar later werd *Exobasidium mycetophilum* door Boudier beschreven en geteekend, waarbij hij opmerkte: „kan m.i. niet anders dan een door de ontwikkeling van conidien geproduceerde modificatie zijn, zooals men die dikwijls bij verschillende paddenstoelen, o.a. bij de geslachten *Polyporus*, *Fistulina*, enz. aantreft.”

Schrijver vindt 't moeilijk verklaarbaar, waarom die uitwassen zooveel last bij het determineeren hebben gegeven. Andere plaatzwammen, b.v. *Coll. butyracea*, *Laccaria laccata*, vertoonen soms iets dergelijks. In ieder geval zal men, wanneer men *Trem. mycetophila* voor een afzonderlijke zwam houdt, genoodzaakt zijn, een geheele reeks van dergelijke parasieten te beschrijven.

Bij microscopisch onderzoek van verschillende coupes uit het gevonden materiaal was vooral belangrijk de waarneming van het feit, dat kleurstoffen veel sterker door deze uitwassen werden opgenomen en vastgehouden dan door het weefsel van hoed en plaatjes (met uitzondering van het kiemvlies!). Waarschijnlijk komt dat door de snelle groei en de groote hoeveelheid voedingsstoffen. De aanhechtingsplaats van de uitwassen aan hoed en steel bleek zeer gering van omvang te zijn, zoodat ze gemakkelijk loslaten. Wat de structuur betreft, is vermeldenswaard, dat de uitwassen waren opgebouwd uit een dicht ineengeweven massa zwamdraden (hyphen), in breedte varierende van 4—8 μ . Door 't eigenaardige gedrag ten opzichte van

kleurstoffen is dit weefsel schijnbaar geheel verschillend van dat, waaruit 't gegroeid is. 't Hoedweefsel bestaat namelijk uit losmazige hyphen (7—14 μ). De zwamdraden van de hoed bleken zich echter duidelijk in die van de uitwassen voort te zetten.

Na de verschillende berichten over 't voorkomen van conidiën (Burt, Boudier) was het een groote verrassing daarvan in de talrijke doorsneden geen spoor te kunnen vinden. Sommige hyphen bleken onderbroken te zijn en dat maakte soms wel eenigszins de indruk van conidien, maar noch de rangschikking, noch de afmetingen rechtvaardigden de veronderstelling, dat het werkelijk conidien waren. Dergelijke inwendige conidien zijn trouwens erg ongewoon in zulke weefsels, die een steviger consistentie hebben dan die van de normale zwam en die waarschijnlijk nog op den grond liggen, als de paddenstoel zelf al lang vergaan is. Wanneer die uitwassen eenige biologische beteekenis hadden en dus meer waren dan gewone monstrositeiten, dan zou men verwachten, zgn. chlamydosporen te vinden. De bekleeding ervan bleek echter uit kiemvlies (zonder duidelijke subhymeniale laag, zooals bij dat van de plaatjes) te bestaan met basidien van 15—17/3—7 μ en sporen van 3—5/ 1—3 μ , kleiner van afmetingen dan die van de lamellen (basidien 19—21/ 3—5 μ , sporen 4—6/3—4 μ).

Aan het zuiver monstreuze karakter van *Tremella mycetophila* behoeft dus na de verkregen resultaten van het onderzoek niet meer getwijfeld te worden. DE VEYE.

HET DENNENSCHELPJE

Aan doode takken en stammen van allerlei naaldhout groeien soms tot diep in den winter massa's kleine, sneeuwwitte zwammetjes, die als teere, blanke schelpjes met golvendende of geschulpten rand wondermooi tegen de donkere schors afsteken (zie foto). Ze zijn heelemaal niet zeldzaam; wie in het dennenbosch stapels geveld hout weet te liggen of den grond bezaaid ziet met door den storm afgerukte takken en twijgen, die zoekt daar in het najaar meestal niet tevergeefs naar deze sierlijke, witte vlaggetjes, welke, als een laatste groet, door het gesneuvelde hout zijn uitgestoken en reeds van verre de aandacht trekken van hen, die ook in het koude jaargetij nog een open oog hebben voor de schoonheid in de Natuur.

Oppervlakkig bekeken, lijkt dit dennenschelpje (*Pleurotus mitis* Pers.) sprekend op een ander schelpvormig paddenstoeltje, de witte schelpjeszwam (*Claudopus variabilis* Pers.), dat nog veel algemeener is, maar bijna uitsluitend op afgevalen loofhout (speciaal eikentakjes en -bladeren), zeer zelden daarentegen op naaldhout, gevonden wordt. Om ze met zekerheid van elkaar te onderscheiden, snijde men van beide een exemplaar dwars door. Bij het witte schelpjeszwammetje ziet men onder en tegen de viltig-ruwe opperhuid van de hoed het dunne, witte vleesch liggen, bij het dennenschelpje zijn cuticula (met gladde oppervlakte!) en vleesch door een smal, gelatineus of gummiachtig laagje gescheiden, dat als een doorzichtig, elastisch huidje van het onderliggende weefsel kan worden afgetrokken.

Enkele andere, gemakkelijk waarneembare verschillen zijn nog de volgende: bij de eerstgenoemde (*Cl. var.*) ontbreekt elk spoor van iets, wat op een steel lijkt en is het hoedje direct, meestal excentrisch of centraal, met het substraat verbonden, terwijl de tweede (*Pl. m.*) doorgaans een kort, versmald gedeelte bezit, een soort van steeltje dus. De plaatjes van *Cl. v.* staan wijd uiteen (soms zijn het er maar enkele) en zijn eerst wit, dan rose, later bruinachtig van tint, een gevolg van de bruinrose kleur der sporen (5—6/3—4 μ); de lamellen van *Pl. m.* staan dicht op elkaar, zijn en blijven wit (of hoogstens een tikje roomkleurig) door de witte sporen (3—4/1—2 μ).

Men zal, hoewel er eenige gelijkenis is, het dennenschelpje niet zoo gemakkelijk met het scherpe schelpjeszwammetje (*Panus stipticus* Buil.), dat veel-

vuldig en vrijwel uitsluitend op eikenstronken voorkomt, verwarren. Dit heeft wel ongeveer dezelfde vorm, is echter leder-, oker- of bruingeel van kleur, bezit geen gelatine-achtige laag onder de vlokke of licht-geschubde opperhuid, maar vertoont een duidelijk zichtbaar, kort, bovenaan afgeplat en verdikt steeltje, terwijl de geel- of bruinachtige, taai-vliezige plaatjes onderling door een netwerk van fijne plooities zijn verbonden.

Tracht straks op uwe tochten dit drietal houtshelpjes eens te vinden en bekijkt ze goed. Ik vermoed, dat ge aan de hand van het bovenstaande niet veel moeite zult hebben ze te herkennen. Zoo niet, dan wil ik u daarmee nog gaarne een extra-handje helpen.

DE VEYE.

BESTUURSMEEDEDELINGEN

Verzoek om medewerking

Het groote succes van de tentoonstelling in Haarlem, wat betreft het aantal nieuwe leden, dat tot de Vereeniging toetrad (zie Fungus, jaarg. 5, no 2), deed het bestuur besluiten ook dit jaar te trachten het ledental te vergrooten. Aangezien er dit jaar geen tentoonstelling gehouden zal worden en de ledenexcursies over het algemeen voor de propaganda en dus voor het werven van nieuwe leden minder geschikt zijn, meent het bestuur een anderen weg te moeten inslaan. Het roept daartoe de medewerking in van alle leden. Het ligt nl. in de bedoeling om in het najaar plaatselijke excursies te organiseeren, waarvoor behalve de leden, ook de bezitters van grootere en kleinere landgoederen en van buitenhuizen uitgenoodigd zullen worden. Wij hopen daarmee ook onder deze personen belangstelling te wekken voor het vele schoone, eetbare en ook gevaarlijke (boomparasieten en vergiftige paddenstoelen), dat de zwammenwereld oplevert en waarmee zij door hun woonstee zoo in directe aanraking komen.

Op de komende jaarvergadering in begin Juli zullen deze plannen nader besproken worden, maar de leden, die ons bij deze propaganda-actie willen helpen, kunnen zich daartoe nu reeds bij het bestuur opgeven en zich alreeds verdienstelijk maken met het verzamelen van namen en adressen van personen, die eventueel voor een uitnodiging in aanmerking komen. Wij rekenen op uw hulp!

OORT.

JAARVERGADERING

In het volgende nummer van Fungus zal de aankondiging van de jaarvergadering verschijnen. Wij willen er nu reeds de aandacht op vestigen, dat wij het bijzonder op prijs zullen stellen als de leden voor eenige korte mededeelingen en demonstraties willen zorgen. Het bestuur zal trachten het huishoudelijk gedeelte snel af te werken, zoodat hiervoor voldoende tijd beschikbaar blijft. Laat ieder eens tusschen zijn photo's en teekeningen snuffelen of in zijn droge collectie iets bijzonders uit zoeken.

NIEUW LID

Mevr. A. de Vries-de Haan, 2de Helmerstraat 48/1, Amsterdam-W.

ADRESWIJZIGINGEN Broekhuizen, Dr S., Melkpad 36, Rotterdam-Z.

Heilbronn, Prof. Dr A. Nebat, Fen Fakultesi Istanbul Üniversitesi, Istanbul, Türkiye.

Heyl, W. M., Frederik Hendriklaan 33, Oegstgeest.

Jongmans, Prof. Dr W. J., Geerstraat 85a, Heerlen.

Jurriaanse, T., Humboldtplein 11, Eindhoven.

Karsten, Mej. C. M. E., Areweg 5, Wassenaar.

Moli, Mej. A. W. E., Meenkschelaan 16, Driebergen.

ONBEKEND ADRES

Wie weet het adres van den Heer F. Stork, vroeger wonend Vliegweg 2, Blaricum ?

DIVERSEN

Nogmaals Coprinus comatus.

Naar aanleiding van de mededeeling over *Coprinus comatus* in het vorige nummer van Fungus ontving ik van een onzer leden, Mevr. Maas-van der Meulen te Hengelo, het volgende schrijven, dat ik hier gaarne in zijn geheel weergeef:

„Mag ik u een mogelijke oplossing aan de hand doen voor het zwammen-raadsel van den heer Boting in de Febr. aflevering van F. ? *Coprinus comatus* toch ontwikkelt zich bij voorkeur op plaatsen, waar geregeld honden loopen. Weet men dit eenmaal, dan kan men dit verschijnsel herhaaldelijk waarnemen. Nu lijkt me dit braakliggende terrein, blijkbaar omringd door reeds bewoonde huizen, een uitgezochte speelplaats voor honden te zijn en zou daaruit dan ook misschien het veelvuldige en langdurige voorkomen van *Copr. comatus* kunnen worden verklaard.”

Zonder twijfel voelt de geschubde inktzwam zich bijzonder aangetrokken tot plaatsen, waar mest of andere soorten van afval in den bodem aanwezig zijn. Dat speciaal de uitscheidingsproducten van *Canis domesticus* het

mycelium tot de vorming van vruchtlichamen stimuleeren, is, hoewel alleszins mogelijk, mij uit ervaring niet met zekerheid bekend. Wie van de lezers kan de interessante waarneming van Mevr. Maas bevestigen ?

Definities, die te denken geven.

Een algemeen mycoloog is iemand, die zéér weinig weet van zéér veel soorten en die steeds minder en minder gaat weten van steeds meer soorten tot hij practisch

niets weet van alles.

Een specialist-mycoloog is iemand, die zéér veel weet van zéér weinig soorten en die steeds meer en meer gaat weten van steeds minder soorten tot hij practisch

alles weet van niets.

Zoo hebben divergentie en convergentie in de mycologie hetzelfde sloteffect.

Vrij naar: „The Railway Gazette”.

SCHWEERS.

Het standaardwerk van Kallenbach.

Na een pauze van enkele jaren verscheen een dezer dagen de 12de aflevering van Kallenbachs prachtige werk „die Pilze Mitteleuropas”, deel I „die Röhrlinge”. Een tweetal soorten, nl. *Boletus miniatoporus* Secr. en *Bol. appendiculatus* Schaeff., worden hierin weder op de bekende zeer uitvoerige, maar overzichtelijke wijze beschreven en verschillende vondsten en gegevens uit de litteratuur aan een critische beschouwing onderworpen. De beide platen met een overvloed van fraaie, gekleurde afbeeldingen, welke als steeds bijzonder goed geslaagd zijn, verhoogen de waarde van het geheel niet weinig. We zijn met deze aflevering weer een stapje dichterbij de completeering van de serie boleten gekomen. Volgens een bericht van den uitgever, Dr W. Klinkhardt te Leipzig, zullen de nog ontbrekende 8 afleveringen van het eerste deel in 6-maandelijksche perioden verschijnen. Om het geheele werk vlugger te kunnen beëindigen, werd bovendien besloten, nog dit jaar te beginnen met de uitgave van deel II, waarin de melkzwammen en de trilzwammen door de bekende mycologen B. Knauth te Dresden en Dr W. Neuhoff te Königsberg bewerkt worden.

De prijs per aflevering bedraagt 4 R.M. bij vooruitbestelling (tot 1 Mei 1934), daarna 5 R.M., is dus gelijk aan die voor de afleveringen van deel I.

„De Champignoncultuur”

Van de hand van onzen oud-voorzitter Joh. Ruys is destijds bij een uitgeverijfirma in Haarlem een werkje verschenen, getiteld: „de champignoncultuur”. In deze interessante en leerzame verhandeling komen o.m. tal van belangrijke gegevens en wenken voor met betrekking tot het kweken van champignons. Het doet mij genoegen, te kunnen mededeelen, dat de uitgave van dit boekje, hetwelk sinds lang niet meer in den handel was, door de firma H. Veenman & Zonen te Wageningen werd overgenomen, waar het tegen den prijs van 60 cent per exemplaar verkrijgbaar is. Ik kan ieder, die zich voor paddenstoelen in het algemeen en voor de smakelijke en voedzame champignons in het bijzonder interesseert, aanraden, zich dit werkje, waarin bovendien talrijke recepten voor het bereiden van eetbare paddenstoelen te vinden zijn, aan te schaffen.

Lezing.

Medio Februari hield onze vice-voorzitter Dr v. d. Lek voor de afd. Haarlem der N.N.V. een belangwekkende voordracht over de betrekkingen tusschen boomen en paddenstoelen.

Leiderskamp voor natuurstudie.

Op verzoek van de desbetreffende commissie wordt onder de aandacht der lezers gebracht, dat het zesde leiderskamp voor natuurstudie van 24 tot

en met 31 Juli 1934 op het eiland Terschelling zal worden gehouden. Voor nadere bijzonderheden over dit kamp, dat onder leiding staat van deskundigen op allerlei gebied en speciaal bestemd is voor leiders en leidsters in jeugdorganisaties, voor leeraren, onderwijzers en studenten en verder voor leden van de Nederl. Natuurhist. vereeniging en de Ned. Jeugdbond voor Natuurstudie, wende men zich tot de secretaresse Mevr. H. N. Ruinen-de Vos, Nic. Beetsstr. 1, Arnhem.

Noodkreet van den Redacteur.

Het heeft mij ditmaal nog meer moeite dan anders gekost den lezers een zoowel kwantitatief als kwalitatief behoorlijk gevuld Fungusnummer voor te zetten. Ik krijg vooral in deze fungi-arme tijd, zoo weinig copy toegezonden, dat ik zelf steeds voor de noodige aanvulling moet zorgen, wat me, gezien mijn drukke werkkring als schoolarts, vele hoofdbrekens kost en waarin ik dan nog niet altijd naar wensch slaag. Gaarne wil ik daarom nogmaals een dringend en ernstig gemeend beroep doen op uw aller medewerking, door u te verzoeken mij van bijdragen te voorzien. Het behoeven werkelijk niet allemaal wetenschappelijke en geleerde stukken te zijn. Alles, mits op mycologisch gebied, b.v. eenvoudige beschrijvingen van waarnemingen en vondsten, berichten uit dagbladen en tijdschriften, verslagen van lezingen, excursies en tentoonstellingen, enz., enz., is hartelijk welkom. Mijn taak als redacteur van „Fungus”, dat het eenigste middel is, waardoor wij als trouwe leden eener vereeniging, die de belangen van ons — enthousiaste paddenstoelenliefhebbers — behartigt, gedurende den langsten tijd van het jaar met elkaar in contact kunnen komen en dat meer nog dan uw belangstelling uw *waardeering* op hoogen prijs stelt, zal daardoor aanmerkelijk worden verlicht!

Speciaal de vaste medewerkers, die zich destijds hebben opgegeven, maar die, een enkele uitgezonderd, mij met hun medewerking nog wel wat in den steek hebben gelaten, verzoek ik vriendelijk, maar met klem, mij hun beloofde hulp te willen verleen.

De bedoeling is het volgende nummer van Fungus met het oog op de a.s. jaarvergadering, die begin Juli in Utrecht plaats zal vinden, in de 2e helft van Juni het licht te doen zien, zoodat copy daarvoor *uiterlijk* 15 Juni in mijn bezit moet zijn. Wilt ge daarmee s.v.p. rekening houden ?

Aan degenen, die bijdragen voor dit nummer zonden, inmiddels hartelijk dank!

DE VEYE.

INHOUD

In Memoriam H.M. Koningin Emma	63
Geopyxis ammophila (Dur. et Lév.) Sacc., door Schweers	64
Paddenstoelen zoeken in November, door Boting	66
De paddenstoelen-inventaris van Amsterdam, door Mej. A. de Vries	69
Eikhaas en reuzenzwam, door de Veye	70
Wieringermeerpolderpaddenstoelen, door Schweers,	72
Tremella mycetophila Peck, door de Veye	72
Het dennenschelpje, door de Veye	73
Bestuursmededeelingen	74
Diversen:	
Nogmaals <i>Copr. comatus</i>	75
Definities, die te denken geven	76
Het standaardwerk van Kallenbach	76
„De champignoncultuur”	76
Lezing	76
Leiderskamp voor natuurstudie	76
Noodkreet van den redacteur	77